

CONCLUSIONS

La lectura que G. Alföldy féu de la inscripció CIL II 4052 permet plantejar una sèrie de qüestions de gran transcendència per a l'estudi de la romanització i el poblament hispano-romà de les comarques septentrionals del País Valencià. Així, en primer lloc, podem identificar La Moleta dels Frares amb una localitat citada pel geògraf Ptolemeu a mitjan del segle II d. E., el topònim de la qual és *Lesera*, segons la forma que apareix a l'epígraf. Aquest jaciment, situat en el rerapaís muntanyenc, és el major dels coneguts d'aquesta època en terres valencianes al Nord de *Saguntum*, amb una superfície pròxima a les 6 ha. La seua presència ompli en part el buit urbà que fins ara hi havia entre aquest municipi i *Dertosa*.

Aquesta comunitat urbana dedica un altar a Júpiter, l'any 212, per la salvació de l'emperador Caracal·la. El terme amb què apareix designada a l'epígraf aquesta comunitat és el de *respublica*, que en Hispània s'utilitza majoritàriament per a designar comunitats organitzades segons el model municipal. Donades les característiques urbanes del jaciment, sembla possible que es tracte veritablement d'un nou municipi desconegut fins ara. Pel fet de no aparèixer citada per Plini, és possible que en el seu temps aquesta localitat no fos encara una ciutat autònoma. *Lesera* degué obtenir l'estatut municipal a conseqüència de la donació del *ius latii* per Vespasià en 73/74, l'aplicació del qual beneficiaria a nombroses ciutats hispanes. Deu tractar-se, doncs, d'un municipi flaví, com degueren ser també, en terres valencianes, *Dianium*, La Vilajoiosa i El Tossal de Manises.

A partir d'aquesta reducció és possible rebutjar definitivament la localització de *Biscargis* en terres valencianes: ni Morella ni La Moleta foren aquesta ciutat, la qual deu estar situada possiblement en les comarques meridionals catalanes.

D'altra banda, aquesta reducció permet plantejar una sèrie de qüestions tangencials de gran interès per a l'estudi d'aquesta època en la regió que s'estén entre *Caesaraugusta* i la zona litoral compresa entre *Saguntum* i *Dertosa*. Sobre la base de la utilització d'itineraris per part de Ptolemeu per a l'elaboració de la seua Geografia, i atenent-nos a les notícies que aquells ens proporcionen, conjuntament amb els traçats naturals que permeten les característiques del terreny, hom pot plantejar l'existència en aquesta regió de dos grans eixos viaris que des de *Caesaraugusta*, i més concretament, des d'un important nus de comunicacions situat a prop d'aquesta ciutat: *Contrebia*, arribarien a la costa a l'altura de *Saguntum* i *Dertosa*. Als itineraris apareix també una altra via que des de *Contrebia* arribaria a la Via Augusta a l'altura de l'estació d'*Intibili*, en el traçat de la qual degué figurar *Lesera*.

La informació que ens proporcionen Ptolemeu i l'Anònim de Ràvena sobre aquesta regió, pot avui dia començar a ser contrastada amb la documentació arqueològica coneguda referida a conjunts arqueològics de caràcter urbà i als indicis que possibiliten l'existència d'uns altres, de manera que és possible plantejar una hipòtesi sobre la reducció d'algunes de les localitats antigues situades al voltant de *Lesera*. Així, crec que hi ha suficients elements de judici com per a pensar que la ciutat de *Leonica* pot reduir-se al jaciment existent en El Palao (Alcañiz); igualment és possible situar al SW de *Lesera*, en la capçalera del Riu Millars, una altra localitat citada també per Ptolemeu, *Etobesa*, a la qual pot atribuir-se el magistrat que apareix en la inscripció CIL II 3174 de Rubielos de Mora.

Entre els dos grans eixos viaris que des de *Caesaraugusta* es dirigien cap a *Saguntum* i *Dertosa*, degué estendre's un dens entramat de vies de caràcter secundari, algunes de les quals unirien entre sí les diferents ciutats i localitats més importants. Una

d'aquestes vies degué unir ambdues calçades, passant per *Etobesa*, *Lesera* i *Leonica*, ciutats en les quals degueren haver importants cruïlles de camins.

L'aproximació interpretativa de l'obra de Ptolemeu que ací es proposa per a aquesta regió es veu sotmesa, evidentment, als errors que aquesta conté, i que en casos de ciutats suficientment conegudes podem comprovar, però que quan es tracta de localitats desconegudes ens resulta impossible constatar. Cal, per tant, una posterior comprovació epigràfica de les reduccions i de les localitzacions aproximades que ací es proposen. De la mateixa manera, la recerca de nous jaciments i un exhaustiu treball de camp sobre la xarxa viària permetran, sens dubte, anar ampliant els notables buits que els itineraris contenen, així com localitzar amb més seguretat les estacions que hi apareixen i proposar reduccions concretes per als nuclis urbans ja coneguts.

La localització de *Lesera* permet, igualment, plantejar la seua inclusió en el Convent Tarraconense, donada la seua proximitat a la costa, al qual també degué pertànyer una altra localitat citada per Ptolemeu immediatament abans i a l'Oest d'aquesta: *Etobesa*, que per la seua situació podria haver estat edetana.

La reducció d'algunes ciutats conegudes per les fonts a jaciments concrets, així com la localització aproximada d'unes altres, permet una recomposició aproximada del mosaic de territoris municipals d'aquesta zona, sobre la qual, a més, es pot traçar amb bastant aproximació el límit entre els convents Cesaraugustà i Tarraconense, possiblement fixat sobre els límits territorials dels diferents pobles ibèrics.